

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา : ด้านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The effects of economic borders Thailand - Burma Case Study:
Singkorn Pass, Klongwan, Mueang, Prachuap Khiri Khan Province

ภัทรวดี ไชยวรรณ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา: ด้านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า และศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาพบว่า ด้านสิงขร ได้รับการประกาศเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าเมื่อ พ.ศ. 2540 และได้เริ่มดำเนินการค้าชายแดนมาจนกระทั่งปัจจุบันรวมระยะเวลา 15 ปี ในอดีตการค้าชายแดนบริเวณดังกล่าวมีมูลค่าไม่สูงนักเมื่อเทียบกับปัจจุบัน ซึ่งจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจชายแดนขยายตัวเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ที่มีการเสนอยกระดับ “ด้านสิงขร” เป็นจุดผ่านแดนถาวร ส่งผลให้

1 บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาคนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา : ด้านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยาลัยสหวิทยาการ สาขาวิชาสหวิทยาการอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้นปีละไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท สำหรับปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดน ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก (ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก) โดยแสดงผ่านนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจ รวมทั้งแรงกระตุ้นจากสถานการณ์ภายนอก เป็นต้น จากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเมืองชายแดนแห่งนี้ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมทั้งจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าเส้นใหม่จากแหล่งผลิตของไทยออกสู่พม่า และเสริมระบบการขนส่งและการกระจายสินค้าในภูมิภาคตะนาวศรีให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและพม่า โดยการศึกษาครั้งนี้ถือเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเปิดประตูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับพม่าในอนาคต

คำสำคัญ : ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดน ไทย พม่า

Abstract

The effects of economic borders Thailand-Burma Case Study: Singkorn Pass, Klongwan, Mueang, Prachuap Khiri Khan Province. The objectives were (1) to study the political and economic borders Thailand – Burma (2) to study factors that cause economic impact Thailand-Burma borders (3) to study the economic impact of the Thailand - Burma. A qualitative research was used in this study. The results of the study were as follows: The Singkorn has been announced as the temporarily permitted area since 1997 and has begun to border trade until now totaling 15 years. In the past the border trade was not very high compared to the present. The turning point of economic growth beginning in 2010 made “Singkorn Pass” a cross border permanently. The value of border trade increased more than 30 million baht per year. The factors that contribute to the economic impact of the border comprise two main factors (internal and external factors) as the political and economic policies and the impulse from the outside. The rapid development of this border town causes economic impact of the border both directly and indirectly. It contributes to the expansion of trade, investment and tourism. Also it will be a freight line from the origin of Thailand to Burma and makes transportation and distribution system in the Tanintharyi Region more complete. The economic impact of the border has an impact on the economic relations between Thailand and Burma. This study is considered to be a major drive in opening the doors of economic relations between Thailand and Burma in the future.

Keywords: The effects of economic border, Thailand, Burma

กระแสประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ได้เข้ามามีบทบาทและกำลังขยายอิทธิพลต่อประเทศสมาชิกอาเซียนในทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทยและพม่า การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน พ.ศ. 2558 จะนำมาซึ่งสิทธิประโยชน์ในหลายด้านจากการกำหนดยุทธศาสตร์ ในการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2 ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่อาเซียนได้ กำหนดไว้ คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน โดยจะเกิดการเคลื่อนย้าย อย่างเสรี 5 ด้าน คือ การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงาน ฝีมืออย่างเสรี ปัจจุบันพม่ากำลังเป็นประเทศที่น่าจับตามองในภูมิภาคอาเซียน ภายหลังจากการเปิดประเทศ 3 เนื่องด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ที่ สามารถดึงดูดประเทศต่างๆ ให้เข้ามาทำการค้าระหว่างประเทศกับพม่า และไทย มีภูมิประเทศทางด้านตะวันตกติดต่อกับพม่าเป็นระยะทางยาวประมาณ 2,401 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ทั้งนี้จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์มีชายแดนติดต่อกับภูมิภาคตะนาวศรี ของพม่า ประมาณ 212 กิโลเมตร โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นระหว่างพรมแดนทั้งสอง ซึ่งนับได้ว่าเป็น สิทธิประโยชน์ที่เอื้อต่อการทำการค้าชายแดนเป็นอย่างดี

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีด่านพรมแดนที่สามารถเชื่อมต่อกับทางจังหวัด

- 2 การกำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมี 4 ด้าน คือ (1) การเป็นตลาด และฐานการผลิตเดียวกัน (2) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (3) การเป็น ภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับ เศรษฐกิจโลก
- 3 กระทรวงการต่างประเทศแจ้งข้อมูลการเปลี่ยนชื่อประเทศเมียนมาร์ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 2008 (พ.ศ.2551) ภายหลังจากการประชุมรัฐสภาและจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นปกครอง ประเทศโดยเปลี่ยนจากเดิม คือ The Union of Myanmar (สหภาพพม่า) เป็น The Republic of the Union of Myanmar (สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์) และใช้ เมียนมาร์ หรือ พม่า เป็นชื่อเรียกภาษาไทยโดยทั่วไปอย่างไม่เป็นทางการ.

มะริด ภูมิภาคตะนาวศรี 1 แห่ง คือ “ด่านสิงขร” ซึ่งเป็นช่องทางที่ไทยและพม่า ใช้เป็นเส้นทางผ่านติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเฉพาะในด้านการคมนาคม ติดต่อกับชาย “ด่านสิงขร” มีสถานะเป็นจุดผ่อนปรนที่ 14 บริเวณชายแดน ไทย-พม่า โดยเชื่อมต่อระหว่างบ้านไร่ไคร้ ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ กับบ้านมูตอง ตำบลทรายขาว จังหวัดมะริด ภูมิภาคตะนาวศรี พม่า ตามประกาศฯ ลว.5 ก.ย. 2540 5 ก.พ. 2541 และ 16 มิ.ย. 2541 และใน พ.ศ. 2553 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดำเนินการยกระดับจุดผ่อนปรนด่านสิงขร ขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งคณะอนุกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนได้มีมติ เห็นชอบในหลักการยกระดับด่านสิงขรขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวรในการประชุม อนุกรรมการเปิดจุดผ่านแดนถาวรครั้งที่ 1/2553 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 4 พฤศจิกายน 2553

การยกฐานะ “ด่านสิงขร” จากจุดผ่อนปรนทางการค้าเป็นจุดผ่านแดน ถาวร (ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการของหน่วยงานราชการ) นับเป็นปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ สามารถขยายตัวและพัฒนาเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดการ ขยายตัวทางการค้า การลงทุน ก่อให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งจะเป็น เส้นทางขนส่งสินค้าเส้นทางใหม่จากแหล่งผลิตของไทยออกสู่พม่า และเสริมให้ ระบบการขนส่งและการกระจายสินค้าในภูมิภาคตะนาวศรี มีความสมบูรณ์มาก ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ประจวบคีรีขันธ์ได้กำหนดให้การเปิดด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนในช่วง พ.ศ. 2554-2558 เพื่อให้รับต่อการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2558

ปัจจุบัน “ด่านสิงขร” ได้ถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมากจนกลายเป็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- 4 ที่ทำการปกครองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, กลุ่มงานความมั่นคง. (2555). เอกสารการยกระดับจุด ผ่อนปรนด่านสิงขรขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, พฤศจิกายน.

ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งเห็นได้ชัดจากมูลค่าการค้ารวมผ่านด่านสิงขรใน พ.ศ. 2553 โดยมีมูลค่าการค้า 3,191,550 บาท ต่อมาเมื่อมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดน กอปรกับการผลักดันให้เกิดการยกระดับด่านสิงขรเป็นด่านถาวร จึงทำให้มูลค่าการค้ารวมใน พ.ศ. 2554 สูงถึง 40,455,752.27 บาท ซึ่งนับว่าการเติบโตปรับตัวสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด และใน พ.ศ. 2555 มูลค่าการค้ารวม 71,462,308.40 บาท โดยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และใน พ.ศ. 2556 มูลค่าการค้ารวมปรับตัวสูงขึ้นถึง 146,570,393.47 บาท ทั้งนี้ด้วยหลายปัจจัยที่ทำให้มูลค่าการนำเข้า-ส่งออกผ่านด่านสิงขรโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงมูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านจุดผ่านแดนสิงขร พ.ศ.2553-2556

รายปี	มูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้า		มูลค่าการค้ารวม (บาท)
	มูลค่าการนำเข้า (บาท)	มูลค่าการส่งออก (บาท)	
2553	1,103,500	2,088,050.00	3,191,550
2554	21,784,849.47	18,670,902.80	40,455,752.27
2555	27,537,556.99	43,924,751.41	71,462,308.40
2556	46,282,924.57	100,287,468.90	146,570,393.47

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการค้าจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทั้งนี้ “ด่านสิงขร” กำลังมีสถานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในหลายด้าน อาทิ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นจึงมีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา : ด่านสิงขร ขึ้นโดยพิจารณาจากพัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดน ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและผลพวงจากนโยบายการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและความร่วมมือของภาคเอกชนที่มีเป้าประสงค์เดียวกันในการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนบริเวณชายแดนไทย-พม่าทั้ง 5 แห่ง⁵ (ซึ่งไม่นับรวมที่ได้มีการเปิดเป็นด่านถาวรแล้ว) ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกในการเดินทางและการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ถือเป็แรงผลักดันให้มีการเปิดประตูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของไทยและพม่าในอนาคต ดังนั้นคำถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจภายหลังการเปิดจุดผ่านแดนไทย-พม่า ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองชายแดนหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า
2. ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า
3. ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า

5 การพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนใหม่ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ (1) พุน้ำร้อน-ทีกี (2) สิงขร-มูตอง (3) เจริญสามองค์-พญาตองซู (4) กัวผาออก-โป่งปาจีน (5) ห้วยต้นนุ่น-แม่แจ๊ะ

แนวคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดน⁶

การค้าชายแดนเป็นการค้าที่เกิดขึ้นจากการไหลของสินค้าและบริการข้ามระหว่างพรมแดนของประเทศ (อย่างถูกกฎหมาย) ซึ่งการค้าชายแดนจะเกิดขึ้นจากความแตกต่างของราคาระหว่างสินค้าของ 2 ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน อันสืบเนื่องมาจากอัตราภาษีที่ต่างกันตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กรณีของสุราและยาสูบ ซึ่งการซื้อขายจะมีจำนวนไม่มากนัก (ในระดับที่สามารถแบกขนข้ามผ่านแดนได้) ด้วยเหตุนี้ในด้านหนึ่งการค้าชายแดนอาจจะมองได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในลักษณะเหมือนเป็นการส่งออกและนำเข้า ดังนั้นการสร้างตลาดการค้าชายแดนจึงเป็นเสมือนการทำให้การค้าตามแนวพรมแดนมีการขยายตัวมากขึ้น

การค้าชายแดนมี 2 ลักษณะ⁷ คือ การค้าในระบบและการค้านอกระบบ

1. การค้าในระบบ คือ การค้าที่ผ่านช่องทางที่ถูกต้อง มีการเสียภาษีเสียค่าผ่านด่านของแต่ละประเทศตามกฎหมาย หรือมีการยกเว้นในบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการค้าเล็กน้อย
2. การค้านอกระบบ คือ การค้าที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย หรือการค้าที่ผิดกฎหมาย เช่น การลักลอบขนสินค้าข้ามแดน รวมทั้งการค้าขายผ่านช่องทางอื่นๆที่ไม่ใช่ช่องทางที่มีไว้สำหรับผ่านอย่างเป็นทางการ โดยที่ชายแดนของประเทศนั้นมีระยะทางที่ยากลำบากต่อการควบคุมดูแลตลอดแนว เพราะฉะนั้นการค้านอกระบบนี้มักจะเกิดขึ้นได้เสมอๆ และก็มีมากกว่าการค้าในระบบ หรืออาจเกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้ประกอบการหรือผู้ค้าขายที่ชายแดน

6 นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์ จิตรา ไรจน์ประเสริฐกุล และเสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี. (2554). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “โครงการการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทยกรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว”, น.14-15.
7 ประสงค์ สุนศิริ. (2535). ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “นโยบายการค้าชายแดน” ใน การค้าชายแดน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา, น.6.

แนวคิดเกี่ยวกับชายแดน⁸

ชายแดนหรือเขตแดน หมายถึง บริเวณที่รัฐสามารถใช้อำนาจอธิปไตยตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้มีการแบ่งเขตแดนนั้น ปัจจุบันนิยมใช้ภูมิประเทศที่เห็นเด่นชัดหรือภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรคธรรมชาติเป็นเส้นแบ่งเขตแดนโดยเฉพาะภูเขาและแม่น้ำซึ่งหลักการภูเขาแบ่งเขตแดนนั้นนิยมใช้สันปันน้ำ (Watershed)⁹ โดยใช้ทิศทางการไหลของน้ำเป็นตัวกำหนดความยุติธรรมกรณีใช้แม่น้ำเป็นเส้นแบ่งเขตแดนนิยมใช้ร่องน้ำลึก (Thalweg)¹⁰ เป็นจุดแบ่งเขตแดน

แนวคิดความร่วมมือการพัฒนาตามแนวชายแดน¹¹

ภูมิภาคข้ามพรมแดน (Cross border region: CBR) หมายถึง หน่วยของพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยหน่วยพื้นที่ที่ระดับภูมิภาคที่ติดต่อกันจาก 2 ประเทศหรือมากกว่า ซึ่งความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และการพึ่งพาซึ่งกันและกันทำให้การค้าขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาคเว้นแต่ประเทศสมาชิกได้ห้ามกิจกรรมทางการค้าข้ามพรมแดน เนื่องจากเหตุผลด้านการเมืองความมั่นคงหรือเศรษฐกิจภูมิภาคข้ามพรมแดน จะสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันโดยการใช้ประโยชน์จากการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างแหล่งผลิตต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจสิงคโปร์-ยะโฮร์-เรียว (SIJORI Growth Triangle)

การมีปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนออกได้เป็น 4 ระดับคือ พื้นที่ชายแดนที่ไม่รู้จักกัน (Alienated borderlands) ประเทศเพื่อนบ้านยอมรับว่ามีพื้นที่ชายแดนร่วมกัน (Co-existent borderlands) พื้นที่ชายแดนที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

8 ภาณุรังสี เดือนโอ้ง. (2550). “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน”, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, น.18.
9 สันปันน้ำ (Watershed) คือ แนวสันเขาที่แบ่งให้น้ำไหลลาดลงทาง 2 ฟากของแนวเขา.
10 ร่องน้ำลึก (Thalweg) คือ จุดกึ่งกลางที่ลึกที่สุดของร่องน้ำ.
11 เชิญ ไกรนรา. (2555). “การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ”, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง, น.1-2.

(Interdependent borderlands) และพื้นที่ชายแดนที่มีการบูรณาการจนเป็นพื้นที่เดียวกัน (Integrated borderlands)

พัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า

จากการศึกษาถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของด่านสิงขร พบว่า ภาพรวมสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า บริเวณด่านสิงขรเมื่อประมาณ 15 ปีที่แล้ว คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2556 ไทยและเพื่อนบ้าน (พม่า) ไม่เคยมีปัญหาระบอบการปกครองทั้งกันมาก่อน (ทั้งปัญหาภายในและภายนอก) เท่าที่ทราบกันดีว่ารูปแบบการปกครองของพม่า นั้น เป็นแบบ 7 รัฐ 7 ภาค กล่าวคือ 7 รัฐ (รัฐคะฉิ่น รัฐคะยา รัฐกระเหรี่ยง รัฐฉาน รัฐชิน รัฐมอญ และรัฐยะไข่) ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งในรัฐเหล่านี้จะเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาของความขัดแย้ง และ 7 ภาค (ภาคตะนาวศรี ภาคหงสาวดี ภาคมันตะเล่ย์ ภาคมาเกว ภาคย่างกุ้ง ภาคสะกาย ภาคอิระวดี) ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์พม่าหรือพม่าแท้ นั่นเอง และในพื้นที่เหล่านี้จะมีรัฐบาลกลางของท้องถิ่นที่มีอิทธิพลและควบคุมปัญหาต่างๆ อยู่ จึงไม่พบว่าเกิดปัญหาระบอบการปกครองทั้งกันขึ้น แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม ปัญหาขัดแย้งกันเล็กน้อยๆ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากรัฐบาลกลางของพม่า ดังนั้นจึงไม่พบปัญหาชนกลุ่มน้อยในภูมิภาคตะนาวศรีของสหภาพพม่า ซึ่งถ้าแบ่งเมืองในภูมิภาคตะนาวศรีนั้นมี 3 เมืองหลัก คือ ทวาย มะริด และเกาะสอง ซึ่งเมืองชายแดนเหล่านี้ล้วนมีพรมแดนที่ติดกับไทยทั้งสิ้น โดยเมืองทวายมีพรมแดนติดกับจังหวัดกาญจนบุรีของไทย ซึ่งทวายถือเป็นเมืองเอกโดยถูกใช้เป็นเมืองราชการ มีศูนย์ราชการจำนวนมาก ในส่วนของเมืองมะริดถือเป็นเมืองท่าทางการค้า มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคตะนาวศรีโดยมีพรมแดนติดกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของไทย และเมืองเกาะสองถือเป็นเมืองชายแดนของภูมิภาคตะนาวศรีซึ่งมีพรมแดนติดกับจังหวัดระนองของไทย

ทั้งนี้จุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขรนั้นเป็นด่านพรมแดนที่เชื่อมระหว่างคุ้มไร่ไครา บ้านด่านสิงขร ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กับบ้านมูตอง จังหวัดมะริด ภาคตะนาวศรี ของพม่า อย่างไรก็ตามในส่วนofd่านสิงขรนั้นเป็นด่านชายแดนที่ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการสู้รบของชนกลุ่มน้อยและไม่มี การกระทบทั้งกันระหว่างสองรัฐ (รัฐไทยและพม่า) มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าอาจจะมีความขัดแย้งกันบ้างเล็กน้อยๆ แต่อยู่ในระดับที่สามารถเจรจากันได้ จึงไม่มีการทำสงครามกันดังแนวชายแดนไทย-กัมพูชา (กรณีเขาพระวิหาร)

ด้านสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ถือว่าสงบ เรียบร้อย ไม่ปรากฏ เหตุคุกคามด้วยกำลังต่ออธิปไตยและสถานการณ์การสู้รบตามแนวชายแดน ประจวบคีรีขันธ์ กองทัพทหารรัฐบาลพม่าสามารถวางกำลังตามแนวชายแดนได้ เกือบตลอด ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ไม่มีการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อย โดยปกติมีการควบคุมการเข้าออกร่วมกันของหน่วยความมั่นคงในพื้นที่ทั้งฝ่ายไทยและพม่าอย่างเข้มงวด และจากปัญหาเส้นเขตแดนไม่ชัดเจนนั้น ปรากฏว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่มีการกระทบกระทั่งกันแต่อย่างใด¹² ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวก็อาจสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นเป็นไปได้ด้วยดีและมีการดำเนินการระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นพื้นที่ชายแดนสิงขรจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่สงบ (พื้นที่สีเขียว) ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเมืองชายแดนทั้งสอง (สิงขร-มะริด) จัดอยู่ในระดับดี จึงไม่กระทบต่อการเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรอย่างแน่นอน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้กำหนดให้มีการยกระดับด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร (ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการดำเนินการของหน่วยงานราชการ) โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนช่วง พ.ศ. 2554-2558 เพื่อให้สอดคล้องต่อการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2558 จะเห็นได้ว่า ด่านสิงขรกำลังกลายเป็น “ประตูสู่พม่า” และมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการก่อสร้าง ที่ทำการของหน่วยราชการต่างๆ อาทิ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองประจวบคีรีขันธ์ และสำนักงานศุลกากร

12 ที่ทำการปกครองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, กลุ่มงานความมั่นคง. (2555). “เอกสารการยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร”, พฤศจิกายน.

บริเวณด้านสิงขรแห่งใหม่ เพื่อรองรับต่อการขยายตัวของการค้าชายแดนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามจุดผ่อนปรนทางการค้าด้านสิงขร เป็นด่านชายแดนไทย-พม่าเพียงแห่งเดียวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่สามารถเดินทางติดต่อระหว่างพรมแดนได้อย่างสะดวก อีกทั้งก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจชายแดน ผ่านการปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนของประชาชนทั้งสองรัฐ โดยการค้าชายแดนเมื่อ พ.ศ.2556 เริ่มขยายตัวมีการซื้อขายกันอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ โดยสินค้าส่วนใหญ่ยังคงเฟอร์นิเจอร์ไม้ อัญมณี กล้ายไม้และของป่า เป็นต้น ที่ยังสร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงให้แก่ด้านสิงขรเสมอมา สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ ส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้แก่ชาวพม่าที่มาจากเมืองมะริด เพื่อซื้อไปจำหน่ายต่อยังหมู่บ้านของตนอีกทอดหนึ่ง เนื่องจากว่าความต้องการซื้อของสินค้าอุปโภคบริโภคในพม่านั้นสูงมาก และพม่าเองไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งมีความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าไทย จึงได้นำเข้าสินค้าจากไทย (ตามแนวชายแดน) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสร้างมูลค่าการค้าชายแดนให้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เรื่อยมา อีกทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้น ด้วยเงินทุนหมุนเวียนที่แพร่สะพัดเข้ามายังด้านสิงขรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คนในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่การค้าบริเวณดังกล่าวให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-พม่า ณ จุดผ่อนปรนทางการค้าด้านสิงขร

การค้าตามแนวชายแดน ณ ด้านสิงขร ได้ดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนาน นับตั้งแต่มีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าใน พ.ศ. 2540 จวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในช่วงแรกนั้นซึ่งมูลค่าการค้ายังไม่ชัดเจนนัก อย่างไรก็ตามมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด้านสิงขร มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมการค้าชายแดนไทย-พม่า ณ ด้านสิงขร ในช่วงแรก พ.ศ. 2553 มีมูลค่ารวม 3.19 ล้านบาท และในปีถัดมามูลค่าการค้าชายแดนได้เพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มปรับตัวสูง

ขึ้นตามลำดับ ซึ่งแปรผันตามอุปสงค์และอุปทานของพม่าและไทย ทำให้การค้าขยายโดยรวมถือว่าคึกคักมาก สังเกตได้จากมูลค่าสินค้านำเข้าและส่งออกในช่วง พ.ศ. 2554-2556¹³ ซึ่งสินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ เศษไม้ ไม้ผุ ไม้หยาบ โค-กระบือ และถ่านไม้ โดยมูลค่าการนำเข้าของไทยเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา ส่วนสินค้าส่งออกหลัก ได้แก่ สิ่งก่อสร้างต่างๆ (ปูนซีเมนต์ ปลอกบ่ออิฐ เฌอราบอร์ด กระเบื้อง) น้ำมันเชื้อเพลิง (น้ำมันดีเซล) และรถจักรยานยนต์ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยพบว่าไทยได้ดุลการค้าจากพม่าอย่างมาก สังเกตได้จากมูลค่าสินค้าส่งออกของไทยที่สามารถไต่ระดับขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนในช่วง พ.ศ. 2554-2558 ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่หันมาให้ความสำคัญกับการค้าชายแดนมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า

มีการพิจารณาได้จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อาทิ นโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งสถานการณ์แวดล้อมภายในพื้นที่ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ที่เกิดขึ้นล้วนมีมูลเหตุจากหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกเองที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยปัจจัยภายใน นั้นแสดงอยู่ในรูปนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากนโยบายทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปลายรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2553) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและทุกระดับ ภายใต้กรอบนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และในยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (พ.ศ.2554-2556) ที่ได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติโดยเน้นการแก้ไขปัญหากระทบกระทั่งตามแนวพรมแดนผ่านกระบวนการทางการทูตบนพื้นฐานของสนธิสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญต่อจังหวัด

13 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2555). ด้านสิงขร ประจวบคีรีขันธ์.

ชายแดน เพื่อส่งเสริมการค้าการตลาด การลงทุน การจ้างงาน และการใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 2 ฉบับ (ฉบับที่ 10 และ 11) ที่ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้เป้าหมายสำคัญในด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคบนพื้นฐานของผลประโยชน์และความมั่นคงร่วมกัน ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ ให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการลงทุนโดยตรงของไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 และร้อยละ 10 ต่อปี

และในส่วนของการยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทยทั้ง 2 แผน (พ.ศ. 2555-2559 และ พ.ศ. 2556-2561) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในด้านความมั่นคงได้ และยังมีในประเด็นกรอบความร่วมมือต่างๆ จากการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ ความร่วมมือด้านการค้าการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เป็นต้น ทั้งนี้ประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีความร่วมมือภายใต้กลไกทวิภาคี 6 กลไกสำคัญ กล่าวคือ คณะกรรมการการร่วมไทย-พม่า (JC) คณะกรรมการเขตแดนไทย-พม่า (JBC) คณะกรรมการสำรวจร่วมทางเทคนิคไทย-พม่า คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-พม่า (RBC) คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่นไทย-พม่า (TBC) และคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-พม่า (JTC) และในส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) นับว่าเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถนำมาพิจารณาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดน ด้านสิงขร ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่มีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจภาย

หลังการเปิดจุดผ่านแดนถาวรสิงขร นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ สถานการณ์ทางการเมืองของพม่า รวมทั้งกฎระเบียบ/ข้อบังคับต่างๆ ของทั้งสองประเทศด้วย

ในส่วนของความมั่นคงนั้นส่วนใหญ่มักเกิดจากปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะจุดผ่านแดน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นทางการเมืองของพม่าเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเรื่องภายในของประเทศนั้น อย่างการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของพม่าใน พ.ศ. 2555 ที่นำมาซึ่งความน่าเชื่อถือในสายตาของนานาชาติถึงความเจริญก้าวหน้าในการปฏิรูปตามแนวทางประชาธิปไตย ทั้งยังมีส่วนผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจของพม่าด้วย

ในด้านเศรษฐกิจนั้นสามารถพิจารณาได้จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของการค้าของพม่า ที่มีการเปลี่ยนมาใช้ “ระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาด” ทั้งนี้ได้เปิดประเทศให้มีการค้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น และอนุญาตให้มีการค้าชายแดนสำหรับสินค้าบางประเภทได้ตามระเบียบข้อบังคับที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด อนุญาตให้ต่างชาติเข้าไปสัมปทานและร่วมลงทุนกับบริษัทพม่าได้ นอกจากนี้ยังมีการออกกฎระเบียบ/ข้อบังคับต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้า อาทิ กฎระเบียบทางการค้า มาตรการนำเข้า-ส่งออก ข้อจำกัดทางการค้าของไทย (การนำเข้าสินค้าจากพม่า อาทิ น้ำมันปาล์มดิบ ผลปาล์ม น้ำมัน ไม้แปรรูปและยางพารา)

นอกจากนี้การพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกร่วมด้วย โดยปัจจัยภายนอกนั้นมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจชายแดนโดยรอบด้าน สิงขรให้เติบโตหรือชะงักได้ โดยในความร่วมมือกรอบ ACMECS นั้นเกิดขึ้นภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจที่ก้าวตามกันของกลุ่มประเทศ CLMV ที่ยังมีความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ทั้งนี้ไทยและพม่ามีความร่วมมือกัน 4 สาขา ได้แก่ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม พลังงาน เกษตรกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและโครงการท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวายเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย ซึ่งในประเด็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นเกิดขึ้นภาย

ได้ 4 เป้าหมายสำคัญ กล่าวคือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และการเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ซึ่งการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันจะเกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี 5 ด้าน คือ การเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ซึ่งการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี 5 ด้านนี้มีผลต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นกับด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านแรงงาน สินค้า และการลงทุน โดยจะเกิดทั้งผลดีและผลเสีย

สำหรับโครงการทำเรื่อน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย นั้นถือว่ามีผลกระทบต่อด้านอื่นๆทางอ้อม โดยในบริเวณโครงการทำเรื่อน้ำลึกทวาย มีเขตติดต่อกับท่าเรือถาวร พุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับด้านที่จังหวัดทวาย พม่า โดยจะเอื้อประโยชน์ให้เกิดการค้าการลงทุน แต่อย่างไรก็ตามจะไม่กระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนด้านอื่นๆมากนัก ถึงแม้ว่าการเดินทางไปยังโครงการทวายจะสามารถเดินทางผ่านช่องสิงขรและจังหวัดมะริด สู่จังหวัดทวาย ซึ่งอาจส่งผลต่อการค้าชายแดนด้านอื่นๆได้ แต่ด้วยอุปสรรคด้านการเดินทางที่ต้องใช้เวลาที่นานกว่า เนื่องจากเส้นทางดังกล่าวยังไม่สะดวกนักและมีระยะทางที่ไกลกว่า ทั้งนี้ปัจจัยภายในและภายนอกที่ได้กล่าวถึงนั้นล้วนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า ทั้งสิ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา : ด้านสิงขร

ภาพรวมของผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น พิจารณาจากมุมมอง 2 ด้าน คือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านบวก ได้แก่ การค้า การลงทุน การขนส่ง และการท่องเที่ยว เป็นต้น

ด้านการค้า เมื่อมีการเปิดด่านถาวรใน พ.ศ. 2558 จะส่งผลให้การค้าชายแดนไทย-พม่าขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าอุปโภคบริโภค

เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆชาวพม่ายังมีความต้องการสูง เนื่องจากจะเกิดการขยายตัวของชุมชน ตลอดจนการขยายตัวทางการค้าการลงทุนจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปสู่เมืองมะริด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตทางการประมง การเกษตร ซึ่งคาดการณ์ว่า จะมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าเดือนละ 3,000 ล้านบาท หรือปีละ 36,000 ล้านบาท นอกจากนี้ในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีโอกาที่จะเติบโตขึ้นและสามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเอื้อต่อการค้าชายแดน โดยทำให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มสูงขึ้นประมาณ 2-3 เท่า

ด้านการลงทุน ผู้ประกอบการในธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เริ่มมีการเตรียมการเพื่อเข้ามาลงทุนในพื้นที่โดยรอบด่านสิงขรแล้ว โดยมีข้อขายที่ดินบริเวณดังกล่าว เพื่อใช้สร้างห้องเย็นรองรับการนำเข้าสินค้าจำพวกอาหารทะเลจากเมืองมะริดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ธุรกิจท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์จากการเปิดจุดผ่านแดนถาวรมากที่สุด โดยสามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งจากการค้าขายสินค้า การเข้ามาลงทุนในท้องถิ่น ส่งผลให้แรงงาน (ทั้งชาวไทยแท้และไทยพลัดถิ่น) ในท้องถิ่นมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เห็นได้จาก GPP ที่ได้จากแรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆภายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3 อันดับแรก ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม สาขาการเกษตร และสาขาการค้าส่ง-การค้าปลีก

ด้านการขนส่ง ผู้ประกอบการประมงในพม่าสามารถใช้เส้นทางผ่านด่านสิงขรในการกระจายสินค้าอาหารทะเลจากจังหวัดมะริดสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์หรือเข้าสู่มาเลเซีย จังหวัดสมุทรสาคร โดยจะช่วยประหยัดต้นทุนค่าขนส่งและลดระยะเวลาจากเดิมลง 6 ชั่วโมงเท่านั้น จังหวัดมะริด พม่า ได้ส่งออกอาหารทะเลเข้ามาแปรรูปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวนมาก มีการเชื่อมโยง 2 คาบสมุทร (อ่าวไทยและทะเลอันดามัน) ด้วยระยะทาง 220 กิโลเมตร จะใช้เวลาเดินทาง 3 ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระบบขนส่งและโลจิสติกส์ระหว่าง

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเมืองมะริดเข้าด้วยกัน¹⁴ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการจัดส่งสินค้า การเกษตร และการประมง เป็นต้น

ด้านการท่องเที่ยว มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเส้นทางหัวหิน-ประจวบฯ-ด่านสิงขร-มุด่อง-มะริด ได้ ซึ่งช่องสิงขรเป็นช่องทางประวัติศาสตร์ เป็นที่น่าสนใจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างอำเภอไทยกับอันดามันได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้มะริดยังเป็นเมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมากกว่า 800 เกาะ ซึ่งยังสวยงามและบริสุทธิ์

2. ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านลบ เมื่อมีการเปิดด่านถาวรนั้นจะนำมาซึ่งมีปัญหาดังกล่าวจำนวนมาก ดังนี้

ปัญหาการเลี้ยงภาษี ผู้ประกอบการอาจหลีกเลี่ยงภาษีโดยการอ้างวิถีชีวิตชายแดนและกล่าวหาข้าราชการเรียกรับผลประโยชน์ อีกทั้งอาจเกิดปัญหาเรื่องผู้มีอิทธิพลระดับพื้นที่ถึงระดับชาติ อดีตข้าราชการและนักการเมือง ดำเนินธุรกิจที่แทรกแซงกีดกันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้อาจพบว่าการดำเนินการใดๆตามแนวชายแดนอาจถูกประเทศเพื่อนบ้านข่มขู่และใช้มาตรการกดดัน ทำให้เกิดผลกระทบกับการลงทุนและเศรษฐกิจของไทย

การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ใน พ.ศ. 2558 มีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างเป็นทางการ ซึ่งหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) คือ การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ซึ่งอาจเกิดปัญหาต่างๆตามมาได้ อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด รวมทั้งโรคติดต่อต่างๆ (โรคเท้าช้าง) เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชายแดนและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ มีแรงงานพม่าเดินทางเข้ามาทำงานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยกระจายตัวทั่วจังหวัด ซึ่งแรงงานเหล่านี้ได้ก่อปัญหาขึ้น เช่น การสัญจรทางบกที่ไม่เป็นระเบียบและไม่เคารพกฎของไทย นำมาซึ่งอุบัติเหตุทางถนนได้ ทั้งนี้การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีนั้นจะทำให้ประชากรในบริเวณด่านสิงขรรวมถึง

14 ที่ทำการปกครองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, กลุ่มงานความมั่นคง. (2555). “การยกระดับจุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขรเป็นจุดผ่านแดนถาวร”.

ภายในจังหวัดเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการขาดแคลนสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคได้ เนื่องจากมีความต้องการซื้อที่เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้การพัฒนาอย่างรวดเร็วของด่านสิงขรนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหลายด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคม เป็นต้น โดยที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีทั้งสองด้าน กล่าวคือ การพัฒนาอย่างรวดเร็วของด่านสิงขร ที่จะทำให้คนไทยในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าชายแดนและการจ้างงานที่มากขึ้น ขณะเดียวกันพบว่ามีการแย่งงานระหว่างชาวไทยและพม่าด้วย หากมีการเปิดด่านถาวรแล้วจะทำให้ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ไม่ต้องรับภาระค่าแรงงานที่เพิ่มขึ้น 1-2 เท่า (ค่าแรงและค่าขนส่งไม้) ซึ่งการจ้างงานของกลุ่มวิสาหกิจด่านสิงขรเฟอร์นิเจอร์ไม้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานพม่าถึงร้อยละ 70 จะมีแรงงานไทยบ้างประปราย นอกจากนี้อาจมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีและลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นไม่ได้มีแต่เพียงด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ทว่ายังมีด้านความมั่นคงและสังคมร่วมด้วย ซึ่งผลกระทบในด้านความมั่นคงได้แก่ ความปลอดภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน การลักลอบกระทำความผิดกฎหมายและการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน เป็นต้น เท่าที่ทราบกันดีว่าเมืองชายแดนนั้นมีทั้งสิ่งร้ายและสิ่งกระตุ้นมากมายที่นำมาซึ่งปัญหาต่างๆที่ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองชายแดน อาทิ ปัญหายาเสพติด การลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย อาชญากรรม เป็นต้น

แนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ด้านสิงขร

สำหรับแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ด้านสิงขร มีความสำคัญด้านการลงทุนในด้านต่างๆ เป็นหลัก อาทิ ด้านการค้า อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค ในรูปแบบร่วมลงทุน (Joint Venture) ทั้งนี้ในอนาคตอาจมีโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงตามแนวชายแดน นอกจากนี้

ยังมีการพูดคุย เจรจา และร่วมตกลงทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum Of Understanding : MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยและพม่า ซึ่งส่วนจะเป็นส่วนของภาคเอกชน เช่น ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น และยังมีผู้ว่าราชการจังหวัดและมุขมนตรีเป็นตัวแทนท้องถิ่นของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้มีการส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์โดยการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้อง (Sister City) ระหว่างมะริด-ประจวบคีรีขันธ์ ภายใต้วัตถุประสงค์หลักในการแสวงหาความร่วมมือในสาขาต่างๆที่มีความสนใจร่วมกัน

บทสรุป

การศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจชายแดน และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดน พบว่า ด้านสิงขร เป็นด่านชายแดนที่ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการสู้รบของชนกลุ่มน้อยและไม่มีการกระทบทั้งกันระหว่างสองรัฐ (รัฐไทยและพม่า) มาตั้งแต่มีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2540-2556) รวมระยะเวลา 15 ปี ถึงแม้ว่าอาจจะมีความขัดแย้งเล็กๆน้อยๆ (ปัญหาภายในของพม่า เช่น ชนกลุ่มน้อย) แต่อยู่ในระดับที่สามารถเจรจากันได้ โดยสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ถือว่าสงบ เรียบง่าย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเมืองชายแดนทั้งสอง(สิงขร-มะริด) เป็นไปด้วยดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชายแดนและแนวคิดความร่วมมือการพัฒนาตามแนวชายแดน แม้ว่ารัฐใดรัฐหนึ่งจะมีปัญหาความขัดแย้งภายในแต่รัฐอื่นไม่สามารถแทรกแซงเรื่องภายในรัฐนั้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชายแดน โดยรัฐแต่ละรัฐสามารถใช้อำนาจอธิปไตยได้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศตามหลักเขตแดนที่ได้แบ่งไว้ชัดเจน และไม่สามารถก้าวล่วงอธิปไตยของแต่ละรัฐได้ ทั้งนี้ด้านสิงขร เป็นหนึ่งในด่านพรมแดนไทย-พม่า ที่ชาวพม่ายังใช้สัญจรผ่านเข้ามาทางประเทศไทย โดยอาศัยหลักความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการค้าชายแดน โดยอาศัยหลักการพึ่งพาซึ่งกันและกันและยึดหลักแห่งผลประโยชน์ร่วม

กัน ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาวไทยและพม่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความร่วมมือการพัฒนาตามแนวชายแดน โดยมีการปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดน ในระดับพื้นที่ชายแดนร่วมกัน (Co-existent borderlands) โดยอาศัยความร่วมมือกันของหน่วยงานราชการและภาคเอกชนของทั้งสองฝ่ายในการเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร ทั้งนี้จากความสำเร็จทางภูมิศาสตร์ที่มีเขตแดนติดต่อกัน และการปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนของชาวไทยและชาวพม่า ในบริเวณดังกล่าวจึงเริ่มมีการค้าชายแดนเกิดขึ้นเรื่อยมา จากการค้าเล็กๆในอดีต จนมีการขยายตัวอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน พิจารณาได้จากมูลค่าการค้าชายแดนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการค้าชายแดน ที่ระบุว่า การค้าชายแดนเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่ายโดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และสินค้าที่ทำได้จากธรรมชาติได้แก่ ขอบป่า ซากสัตว์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลดังกล่าวนั้นล้วนส่งผลต่อเมืองชายแดน และนำมาซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจชายแดนฯ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เส้นทางขนส่งสินค้า เป็นต้น และส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและพม่าด้วย ทั้งนี้การพัฒนาเมืองชายแดนนั้นอาจนำมาซึ่งโอกาสจากการค้า การลงทุนมหาศาล ขณะเดียวกันก็ต้องแลกมาด้วยผลกระทบทางด้านลบอันอาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาได้

หนังสือและวิทยานิพนธ์

- ที่ทำการปกครองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, กลุ่มงานความมั่นคง. (2555). *เอกสารการยกระดับจุดผ่อนปรนด้านสิ่งขจรขึ้นเป็นจุดผ่านแดนถาวร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*, พศจิกายน.
- ประสงค์ สุ่นศิริ. (2535). ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “นโยบายการค้าชายแดน”. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา. น.6, อ้างถึงใน วิทยา สุจริตธนาธิกรและชปา จิตต์ประทุม. (2537). *การค้าชายแดน*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพานิชย์, จิตรา โรจน์ประเสริฐกุล และ เสริมสิทธิ์ สร้อยสอดศรี. (2554). “โครงการการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทยกรณีศึกษาตลาดโรงเกลือจังหวัดสระแก้ว”. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ได้รับทุนสนับสนุนโดยแผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ภาณุรังสี เดือนโอ้ง. (2550). “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหารให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน”. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2555). *ด่านสิ่งขจร ประจวบคีรีขันธ์*.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเอเชียตะวันออก, กองเอเชียตะวันออก 2. “ความสัมพันธ์กับประเทศและภูมิภาคต่างๆ : ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับเมียนมาร์” สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://www.mfa.go.th/main/th/world/70/10257-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์*.html>
- เชิญ ไกรนรา, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง. (2555). “การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ”. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2556, จาก <<http://www.slideshare.net/choenkrainara/ss-15997860>>

